

Joan Carles Martí

»»

■ Gustau Muñoz aborda en *El vertigen dels dies. Notes per un diari*, entre altres coses, el nou concepte de progrés, una preocupació medul·lar que el porta a repassar les eines bàsiques de la societat valenciana. Un llibre molt divers amb eixos centrals on també incorpora la vivència personal. Una mena d'assaig on es retrata la història recent de nosaltres, els valencians.

❏ **S'ajusten comptes en un dietari?**

Ⓡ No és l'objectiu del dietari ajustar comptes. Si parles d'experiències que has tingut, evidentment fas valoracions.

❏ **Una forma de guanyar temps?**

Ⓡ El meu dietari incorpora reflexió. En escriure s'activa una manera més precisa de reflexionar, que m'ajuda a perfilar les idees.

❏ **No tot és política, o sí?**

Ⓡ N'hi ha vida més enllà de la política, però la política ens condiciona molt més del que pensem. Històricament la política ha destrossat la vida a molta gent, que no volia saber res de política i la política la va passar per damunt. Estic pensant en el que li va passar a molta gent en els anys trenta.

❏ **El «no tot és política, o sí?» ho escriu en l'entrada al dietari sobre Carmen Alborch.**

Ⓡ L'esperit de Carmen Alborch era crear una ciutat més confortable i amable, no crispada. Era l'antítesi de la crispació, sempre tenia el somriure i una capacitat de connectar amb gent molt diversa.

❏ **No sé si és casual, però la següent entrada a la d'Alborch es titula «La singularitat de Mónica Oltra».**

Ⓡ És casual.

❏ **Li fa un panegíric a Mónica Oltra. Creu que és fusteriana?**

Ⓡ Bàsicament, no.

❏ **Però Gustau Muñoz sí...**

Ⓡ Sí, bastant, com tota la meua generació. Tinc més o menys afinitats en alguns racons de les obres de Fuster, però estem marcats per l'obra de Fuster. Carmen Alborch era fusteriana? No, políticament ha tingut una trajectòria que és la que és, però tenia una simpatia amb la significació de Fuster. Mónica Oltra pertany a una altra generació i una altra cultura política.

❏ **Això és bo o roïn?**

Ⓡ És el que és.

❏ **La defensa a Oltra li va costar la crítica d'alguns amics fusterians, on la vicepresidenta no cau especialment bé.**

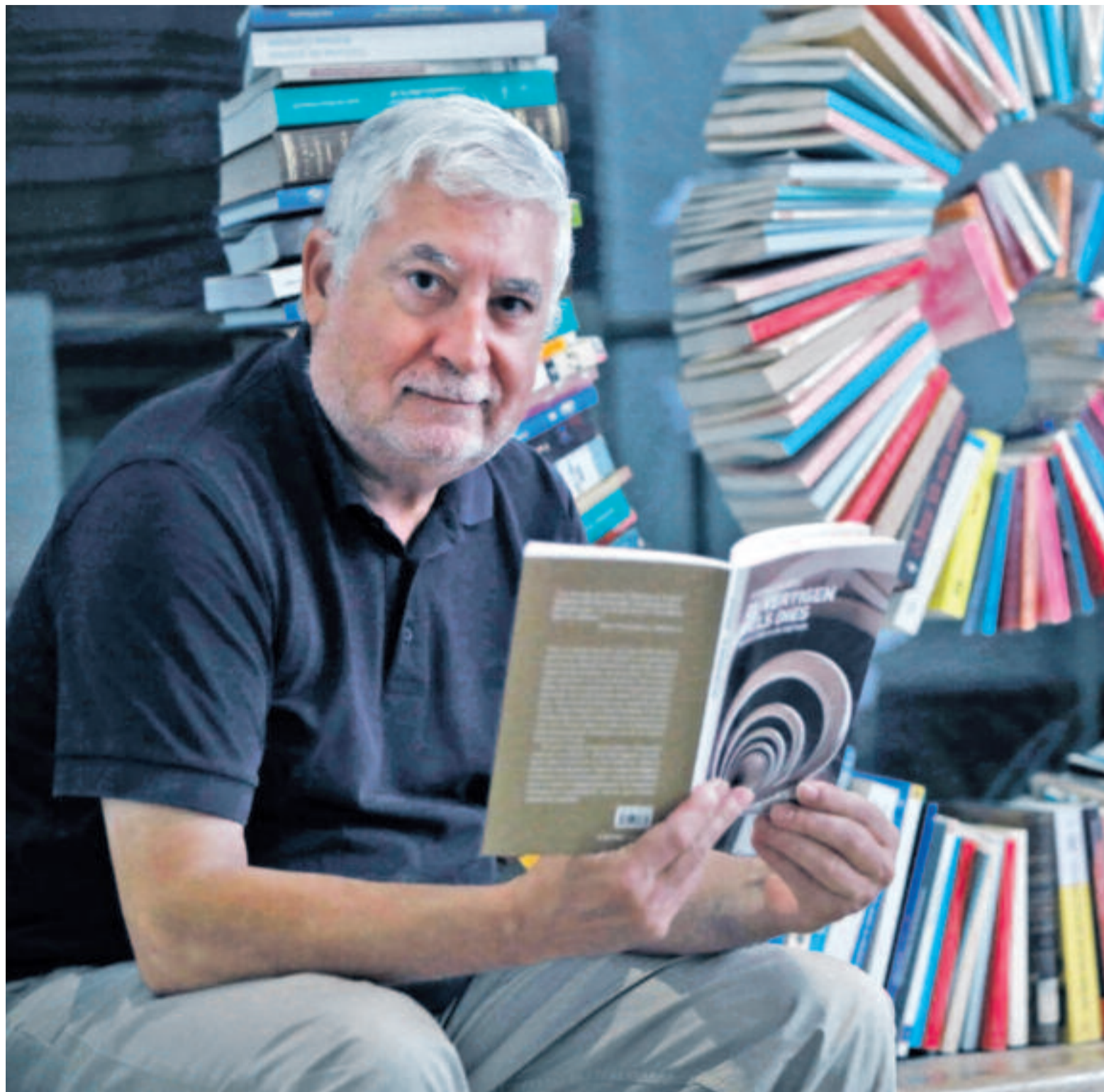
Ⓡ Ja ho sé. L'entrada de Mónica Oltra en el llibre està molt pensada i sospesada. Ella ha connectat socialment d'una manera sense precedents. No és fusteriana ortodoxa, però pertany a la galàxia del valencianisme que es pren molt seriosament l'autogovern i la recuperació d'elements bàsics, culturals, lingüístics i socials del País Valencià. Mai de la vida hi havia hagut una connexió social del valencianisme com la que ella ha personificat, amb les seues característiques particulars.

❏ **Un valencianisme molt de València ciutat, no?**

Ⓡ Si ens posen políticament seriosos, l'olfacte polític de Mónica Oltra ha arribat a les masses. Qualsevol altre igual té unes altres teories molt perfectes, molt depurades, i no arribarà.

❏ **Compromís ha tocat sostre electoral?**

Ⓡ Encara estem paint que n'hi haurà les quartes eleccions generals en quatre anys, això provoca una preocupació en el ciutadà respecte la política estatal, i el partit socialista plantejarà les eleccions d'una manera presidencialista. Compromís ha

»» GUSTAU MUÑOZ

Destacat activista antifranquista, impulsor de revistes de pensament, actual director de «L'Espill», editor, traductor, articulista i escriptor, Gustau Muñoz publica «El vertigen dels dies. Notes per a un dietari», un retrat de grup, intel·lectual i polític de tota una generació.

«Les ciutats han estat el motor de la civilitat»

CAFÉ DE L'INFERN

Periodisme proletari

Toni Mollà

Emili Piera (Sueca, 1954) és un periodista proletari. O, com deia el clàssic, un escriptor que escriu cada dia. Ha fet ràdio, redacció i guionatge televisiu i també premsa de paper en tots els gèneres i formats. Des del reportatge i la crònica a la més punyent o poètica columna d'opinió, segons el dia. Sovint a prop d'això que en diuen el «periodisme literari», sempre a l'aguait de no posar-se per davant de la notícia com els *gonzos* que toquen d'oida els manaments d'Hunter S. Thompson. Per si era poc, s'ha aventurat amb llibres de gran format com *La nostra cuina* (2002), un menú per a papil·les gustatives educades a foc lent. En el terreny de la ficció canònica, ha destacat, entre altres, amb *L'any de la invasió* (1987), *El punyal d'Abraham* (1998) i *Una mort al Palau* (en col·laboració amb Tonino Guitián) (1999). Paral·lelament, ha manufacturat textos com *El cas de l'Albuferra: zones humides valencianes* (1988) i *L'aigua de tots* (2005) en què va desplegar una sensibilitat medioambiental sobre la qual ha edificat la seua barricada de defensa de la vida, que és una manera de dir del territori.

Al meu parer, la prosa d'Emili Piera troba la plenitud en l'assagisme literari del *Dietari de guerra* (2004), un llibre que hauria merescut més atenció per banda del públic -l'únic factor de la cadena de valor editorial en què l'autor no pinta fava. També en l'assaig «Humor i qüestió nacional (si això és possible)», inclòs dins del llibre col·lectiu *Nosaltres, exvalencians* (2005), un crit vigent sobre la reivindicació dels orígens il·lustrats del valencianisme (si això és possible). Amb *El camí de les estrelles*, Piera se'ns mostra com un gran cronista de l'aventura viatgera, amb perdó per la redundància. Amb l'excusa d'un desplaçament en bicicleta pel Camí de Sant Jaume, en recorda un altre d'anys arriere i reflexiona sobre els viatges escrits, interiors o pendents de tots aquells que no creguem la màxima de Blaise Pascal segons la qual tot el que ens passa és que no sabem estar-nos quietes en una habitació.

Jubilat oficial, que és l'estadi en què s'asseixeix la llibertat d'expressió, Piera ha recollit la seua vida professional en *Oficio de lance*, unes particulars memòries que abasten 40 anys de dedicació al periodisme. Llegides sota l'ombra protectora de la meua morera, he quedat gratament conformat per la reivindicació festiva del periodisme proletari com una forma de vida. Com una forma -fins i tot bona!- també de passar casa i de elogiar aquesta pràctica cultural com l'única manera pacífica de combatre la foscor, la concentració de la propietat de les empreses de comunicació i la metamorfosi dels antics proletaris del periodisme en *media workers*: la tribu «professional» que els ha substituït en els diaris, ràdios i televisions. Una tribu que, segons Ryszard Kapuscinski, «poden ser avui presentadors de televisió, demà portaveus del govern, despús-demà corredors de Borsa i al cap de dos dies convertir-se en directores d'una fàbrica o d'una multinacional petrolera».

De les meues reticències a certes opinions d'Emili Piera no us en parle avui perquè el respecte a la discreància és l'espai mental compartit on recolza la nostra indissimulada amistat -un «valor», el de l'amistat, com el del periodisme proletari, també «de lance». Gràcies, germà exvalencià, i que siga per molts anys.

«Mónica Oltra no és una fusteriana ortodoxa, però pertany al valencianisme que es pren seriosament l'autogovern»

«L'experiència històrica fa entendre les claus del present»

«En escriure s'activa una manera més precisa de reflexionar»

Gustau Muñoz, amb el seu últim llibre a les mans.

M.-A. MONTESINOS

de ser capaç d'aguantar i no caure en la temptació de desfer el camí d'aproximació a la política real.

Q Aquest país ha estat just amb Doro Balaguer?

R No. L'únic reconeixement públic va ser el de la Universitat de València. Doro Balaguer va ser una persona d'una altura ètica increïble.

Q Estic convençut que molts càrrecs actuals del Botànic no sabem qui era Doro Balaguer.

R És possible, però molta gent de dretes no sap qui era Ignasi Villalonga, ni Joaquim Reig. Dins de poc ningú sabrà qui era Muñoz Peirats. El cas de Villalonga i Reig, que m'interessen molt, és curiós, perquè la dreta no els reivindicava, tot i ser dos personatges d'altura política i executòria econòmica.

Q Això ens porta a una certa mediocritat dels polítics actuals?

R Estic incomode fent judicis sumariíssims des d'una postura un poc olímpica. Sóc molt conscient del canvi d'època i de generació, on s'ha rebaixat molt el nivell en tot. Tampoc sóc partidari que el temps passat fou millor, per contra hi ha hagut una elevació general del nivell cultural. En el joc de minories i majories, m'interessen les majories. En això sóc bastant fusterià, perquè

Fuster era molt antielitista.

Q Com veu el Botànic II?

R Complicat perquè ara és l'hora de la veritat. El context internacional i estatal no juguen a favor seu i l'ofec financer tampoc. La visió global és molt important, el que passa a Europa i en el món, i els símptomes que ens arriben són tots preocupants. Junt amb el govern de Portugal, el Botànic és una experiència positiva a Europa. El taló d'Aquiles és el financer, perquè està molt enfocat a la despesa social i si n'hi ha una recessió a escala internacional...

Q L'estratègia del relat sobre l'infrafinançament ha calat?

R L'infrafinançament dificulta fer despesa social. A més de la política social, un govern ha de fer moltes més coses, organitzar la societat amb uns reptes socioeconòmics brutals, reorientar l'econòmica valenciana en un sentit qualitatiu, no de baixos salaris, no de precarietat i no basat en el turisme massiu, sense menysprear això. Venim de l'experiència de la crisi i de la gran recessió, que alguna cosa ens ha ensenyat. Necessitem connectar-nos amb els eixos més dinàmics de l'estat espanyol i d'Europa. Hem tingut dos grans èxits, una agricultura exportadora dinàmica capaç d'aportar divises quan ningú te-

nia i una industrialització en els anys setanta basada en la petita i mitjana empresa. Ens hem d'espavilar una altra vegada. Eixa és la gran tasca del Botànic, a més de la cohesió social, la política lingüística i cultural.

Q Els intel·lectuals d'oposició al PP són ara els de defensa del Consell?

R Després de vint anys del PP, el que n'hi ha ara fa el que pot. El paper dels intel·lectuals, amb tots els matisos, va canviant amb el pas del temps. L'actitud crítica s'ha de mantenir, però n'hi ha un cert silenci motivat per un marge de confiança.

Q Durant els quatre primers anys botànics s'ha canviat el paradigma cultural?

R Una de les promeses del conseller Marzá era relançar la política cultural. No ha tingut pràcticament temps, però ara s'ha de centrar amb això, perquè la cohesió d'una societat és el relat col·lectiu imaginari, amb la seua corresponen vessant econòmica. Les indústries culturals són fonamentals. Estem a l'expectativa. En un altre llibre, *Corrents de fons*, n'hi ha una ressenya crítica sobre això.

Q Una de les preocupacions recurrents del llibre és el progrés.

R El progrés és un concepte molt esvarós. En el segle XXI se situa en un altre context d'experiències basades en la idea del límit. El planeta és finit com s'ha demostrat amb la crisi climàtica. Cal fer un plantejament molt subtil, perquè la societat valenciana ha de defensar-se econòmicament, i no perdria mai de vista la competitivitat l'eficiència econòmica.

Q El progrés és urbà, o no serà?

R Les ciutats sempre han estat el motor de la civilitat.

Q Seran ens autònoms?

R Els estats són la força real, però l'activitat econòmica es concentra en àrees metropolitanes i això és molt difícil de revertir. Podria haver una idea un poc reaccionaria de tornar a un passat idíl·lic, que no era gens idíl·lic, on la gent vivia en la muntanya o en barraques. Aquesta no és la meua idea de progrés. La població és fixa en funció de l'activitat econòmica. Ara, podem permetre'ns tindre el setanta per cent del territori buit? És un bon tema per a la reflexió.

Q Del progrés al procés. El «procés» ha dinamitzat la idea cultural fusteriana.

R El «procés» ha interromput totes les possibilitats relatives. Malgrat tot, hauríem de replantejar-se compartir moltes coses a partir de la llengua.

Q Una pregunta teòrica. El poble està per damunt de les lleis en democràcia?

R No. L'essència de la democràcia és el vot popular i la majoria, però la tirania de la majoria no està per damunt dels drets humans. La dignitat humana no es pot posar a votació.

Q Què es farà de la seua extensa biblioteca? Es pregunta al llibre.

R Vindrà algú i l'alfarrassarà.

Q Som el que llegim?

R No del tot, però som bastant el que llegim.

Q El llibre té futur?

R Sí, s'edita més que mai perquè han baixat els costos de producció, i la concentració en grans editorials deixa espais lliures a petites i mitjanes editorials.

Q «Cal mirar enrere, per a mirar endavant», diu al final.

R Si no tens en compte l'experiència històrica, difícilment entens les claus del present.